

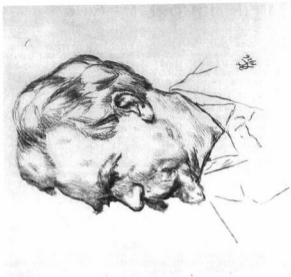

Early portrait

F. ...

F. ...

G. H. ...

Anthony ...

KUNWALD CÉZÁR RAIZAI

Kodály Zoltán

Arzobispo

KUNWALD CÉZÁR RAIZAI

A MAGYAR ZENE MESTEREI

Ebben a füzetben Kunwald Cézár litografiából, amelyek most jelentek meg, négyet reprodukálunk: *Habay Jenő*, *Dohnányi Ernő*, *Bartók Béla* és *Kodály Zoltán* arcképeit. *Habay Jenő* a hegedűsök egész tömegét adta a világnak. Mint alkotó a „Cremonai hegedűs”-sel nyerte meg a szíveket; utóbb a „Falu rossz”-ban elejétől végig magyar zenei alapokra helyezkedett. Minden további műve az opera terén a „Karenina Anna”-lg és a szimfonikus stílusban, melyet énekszólamokkal gazdagít (*Vita nuova*, „Petőfi”), — kiváló hegedűdarabjairól nem is szólva, — felmenő vonalba lendül. Drámai kifejezése egyre megkapóbb, zenekara egyre fenyesebb lett. Művészetünk kimagasló és pompás ruganyosságú értéke. *Dohnányi* az új romantikához tartozik. Valamikor Schumann és Brahms nyomán indult el, de már igen korán megüt egy öntudatos hangot, mely részben diákosan friss, nyíltzívű, részben rajongó, ideális. Ez az ő hangja. Legszemélyesebb skálája kihallatszik az utolsó vonósnégyesből. Magyarsága megszólalt „A vajda tornya” finom partitúrájában és a csillogó „Ruralia hungarica”-ban. *Dohnányi* a tradíció alapján áll. És mégis több, mint pusztán hagyományok őrzője. Temperamentumában csodálatos módon egyesít a reális az anyagtalan költészettel. Kritikai értelme nem abban mutatkozik, hogy talán elemezze, boncolna, hanem abban az erőben, mellyel a fenséges elemekre rá tud ismerni, ezeket a földi maradéktól megtudja tisztítani és az így megváltozott lelki cinkeket nagy formákba tudja önteni. Kizdrólag zenét komponál, irodalmi és képzőművészeti vonatkozások nélkül; mégis feltűnik a „Tenor”-ban és egyebütt, mennyi ott a szellem és a szín. Az új zenei elektromosság pólusai: *Bartók Béla* és *Kodály Zoltán*. *Bartók* először Liszt és

Strauss zenéjén fogott tüzet. Azóta hosszú utat tett meg, mindenkor egy végtelenül differenciált lélek parancsának engedelmessé. Műveiben megvannak a modernzeneismertetői: az úgynevezett lineáris ellentét, vagyis az akkordoknak, a függőleges vonalnak régi logikája helyett a vízszintes vonalnak új logikája, azután a neo-klasszicizmus, mely nem érzelmekkel, hanem pusztán formákkal, zenei kubszókkal játszik, — de ezek a jelenségek *Bartók*nál önálló fejlődés eredményei, nem pedig az epigonok utántzafai. Poétája egy különös, melyen a bensőjében gyökerező erőnek, amely megráz; szívének magányossága, nyelvének koncentráltága egészen a sajátja. A népzene a maga titokzatos rendjével és fesztelenségével soha zeneszerzőt nem forradalmosított annyira, mint a magyar parasznóta *Bartók* Bélát. Liraiból természet *Kodály* Zoltán. Ha ilyen egyéniségeket is mindenáron be akarunk illeszteni az európai harántmetszetbe, azt mondhatnók, hogy *Bartók* zenéje az orosz *Strawinsky* művészetével, *Kodály* pedig a francia impresszionisták álmaival rokon. *Bartók*nál a végsőig fokozott expresszionizmus, dacára lobogásnak, vadságnak, acélos formákba tömörül és konstruktív lesz, *Kodály*nál viszont a formák gyönyörű érzelmességbe oldódnak. *Bartók* költészetében megtaláljuk a magyar vér píróságát, *Kodály* műveiben a magyarvérémelegségét. A *Psalmus hungaricus*-szal és a *Háry-suite*-tel *Kodály* világsikert ért el. Ennek a két zeneszerzőnek korábbi évekből való népdalgyjűjtő munkája és folklorista elmélyedése most adja a nagy termést. Feltűnül egy világ, melynek a cigányzenéhez szemmi köze. Új zenével indultak átunk *Bartók* és *Kodály* és eljutottak messze idegen földre. Ez a művészet eredeti és izmos, tehát jelképe a magyar vitalitásnak. M. G.

MŰVÉSZETI KRÓNKA

Szokatlan érdeklődés előzte meg annak a három nagyméretű festménynek kiállítását, amelyeket a debreceni egyetem dísztermének ékesítésére festett *Rudnay Gyula* és *Iványi-Oránwald Béla*. Ez ugyanis régóta az első eset s mellette csak *Vaszary* mester ihányi művét, *Dudits* orsz. levéltári munkáit említhetjük, hogy valóban kiváló mesterek ecsetjét veszik igénybe nagy fal-felületek díszítésére oly módon, hogy a megoldás festőink legkezebb technikájával, olajfestéssel történjenk. A szép vállalkozás javára írható az is, hogy ezáltal nem valamely politikai esemény elmesélésével bízták meg a művészeket, hanem ennél jóval festőibb tárgyat kínáltak nekik: *Iványi-Oránwald Béla* a török hódoltságából

reánk maradt anekdotát, *Rudnay Gyula* pedig egy toborzást és Csokonai festette meg. Mind a ketten nagy felkészültséggel oldották meg feladatukat s az Ernsi-Múzeumban kiállított műveik a legnagyobb érdeklődést keltették, annál is inkább, mert e nagy műveket kisebb festmények egész sora kísérte. Miután ezt a rovatot nem kritikai elemzéseknek tartottuk fenn, csak annyit jegyztünk meg, hogy *Iványi-Oránwald Béla* képei szokatlan szingozdagsággal tündek fel, *Rudnay Gyula* kisebb munkáin pedig a lra meleg hangja szólalt meg. Ugyanezen a kiállításon egész képsorozattal jelent meg *Bathányi Gyula* gróf, e sorozat pedig egy különleges, rokokó-hangulatú s